

Sisäministeriö

[kirjaamo@intermin.fi](mailto:kirjaamo@intermin.fi)

[key.poliisiosasto@intermin.fi](mailto:key.poliisiosasto@intermin.fi)

Viite: SMDno-2020-68

**Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä**

Sisäministeriö on pyytänyt Oikeusrekisterikeskukselta (ORK) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä (jäljempänä esitys). Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi lakiin rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (214/2012) sekä rikosrekisterilakiin (770/1993) säännökset menettelystä lähtöaineluvan hakijan taustan tarkistamiseksi. ORK lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

*Vaikutukset ORK:n toimintaan*

Esityksen osiossa 4.2.3 on kuvattu muutosten vaikutuksia viranomaisille. ORK toteaa, että tietojärjestelmäkustannusten arvioitu suuruus esityksessä vastaa ORK:n näkemystä. Tietojärjestelmämuutokset on mahdollista toteuttaa, jos niihin saadaan erillirahoitus.

Edellä mainitussa osiossa todetaan lisäksi, että Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuu myös henkilötyön lisäystä, mutta tätä ei ole pidettävä merkittävänä. ORK kiinnittää huomiota siihen, että arvioitaessa sille aiheutuvan henkilötyön lisäyksen suuruutta, tiedossa tulisi myönnettävien lähtöainelupien määrän lisäksi olla se, kuinka laajasta henkilöpiiristä ja kuinka laajasti eri jäsenmaista rikosrekisterikyselyitä on tarkoitus tehdä ja kyselyihin vastata.

*Rikosrekisteritietojen tarkistaminen muista EU-jäsenmaista*

Rikosrekisteritietojen kysyminen perustuisi lähtöaineasetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1148 räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä, asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 98/2013 kumoamisesta) 6 artiklaan, jonka mukaan lupaa harkitessaan toimivaltaisen viranomaisen on

otettava huomioon hakijan tausta, mukaan lukien tiedot hänelle missä tahansa unionin alueella annetuista aiemmista rikostuomioista. Tiedot hankittaisiin puitepäätöksellä 2009/315/YOS (Neuvoston puitepäätös jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä) perustetun järjestelmän kautta (European Criminal Records System, ECRIS).

Kyseisen ECRIS-järjestelmän keskusviranomaisena toimii Suomessa ORK. ORK kiinnittää huomiota siihen, että kyseessä on hajautettu tietojärjestelmä. Rikosrekisteritietoja säilytetään kunkin jäsenvaltion kansallisissa rikosrekisteritietokannoissa.

Puitepäätöksen 2009/315/YOS 4 artiklan mukaisesti tuomiojäsenvaltiolla on velvollisuus ilmoittaa sen alueella annetuista tuomioista mahdollisimman pian tuomitun kansalaisuusjäsenvaltiolle. Järjestelyn tarkoituksena on, että henkilön kansalaisuusvaltio säilyttää ja puitepäätöksen mukaisesti luovuttaa edelleen rikosrekisteritietoja kansalaisiaan koskien. Pyyntöjä rikosrekisteritietojen saamiseksi voidaan kuitenkin esittää sääntelyn mahdollistaessa myös muille jäsenvaltioille esimerkiksi sen perusteella, että henkilö on asunut tietyssä jäsenvaltiossa.

Lakiin rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (214/2012, jäljempänä EU-rikosrekisterilaki) ehdotetaan lisättäväksi 20 b §, jonka mukaan Oikeusrekisterikeskus esittää toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle toisen jäsenvaltion kansalaista koskevan rekisteritietojen luovuttamista koskevan pyynnön. Säännöksen sanamuodon perusteella jää osin epäselväksi, tuleeko kysyttävän henkilön olla sen jäsenvaltion kansalainen, josta rikosrekisteritietoja pyydetään, ja voidaanko tietoja siten kysyä ainoastaan henkilön kansalaisuusvaltion keskusviranomaiselta.

EU-rikosrekisterilakiin ehdotetaan lisättäväksi myös 15 b § pyyntöön vastaamisesta lähtöaineasetuksen tarkoittamissa tilanteissa. Pyyntöön vastaamista ei ole rajattu henkilön kansalaisuusvaltioon. Esityksessä ei ole esitetty arviota siitä, paljonko Suomeen jatkossa tulisi lähtöaineasetukseen liittyviä pyyntöjä. Lähtöaineasetuksen 6 artiklan sanamuoto ("tiedot missä tahansa unionin alueella annetuista aiemmista rikostuomioista") saattaa lisätä laajoja rikosrekisteritietopyyntöjä eri jäsenvaltioihin.

### *Lähtöaineluvan hakija*

ORK:n työmäärään vaikuttaa olennaisesti myös se, miten laajasta henkilöpiiristä rikosrekisteritiedot lähtöainelupaa myönnettäessä tarkistetaan. Yksi lupa saattaa edellyttää lukuisia rikosrekisteritarkistuksia. Rikosrekisterilakiin ehdotetaan 4 a §:n 1 mom. 7 kohtaan lisäystä, jonka mukaan rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot asiassa, joka koskee lähtöaineasetuksen artiklassa 6 tarkoitetun luvan hakijan taustan tarkistamista. ORK:lle jää epäselväksi, ketkä lähtöaineluvissa voivat toimia luvan hakijoina. Lähtöaineasetuksen artiklassa 6 viitataan lupien myöntämiseen "tavallisille kansalaisille", joilla artiklan 3 mukaan tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka toimii tarkoituksessa, joka ei ole yhteydessä henkilön tavanomaiseen elinkeino-, liike- tai ammattitoimintaan.



Ehdotetun lain räjähteiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä 5 §:n mukaan Poliisihallitus voi myöntää luvan 18 vuotta täyttäneelle henkilölle tai alle 18-vuotiaalle huoltajan suostumuksella. Kyseisen pykälän hallituksen esityksen luonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan kuitenkin myös oikeushenkilöön luvan hakijana. Perusteluiden mukaan oikeushenkilön ollessa luvan hakijana Poliisihallituksen olisi otettava huomioon oikeushenkilön tausta tai kenen tahansa sellaisen henkilön tausta, joka toimii yksin tai osana oikeushenkilön elintä ja jonka johtava asema oikeushenkilössä perustuu toimivaltaan edustaa oikeushenkilöä, valtuuksiin tehdä päätöksiä oikeushenkilön puolesta tai valtuuksiin käyttää määräysvaltaa oikeushenkilössä.

ORK toteaa, että edellä kuvattu puitepäätöksessä 2009/315/YOS tarkoitettu ja EU-rikosrekisterilaissa kansallisesti säädetty rikosrekisteritietojen vaihto EU-jäsenmaiden kesken ei koske lainkaan oikeushenkilöitä. Myös kansallisesti rikosrekisteritietojen luovuttamista varten tulisi täsmentää, tarkoitetaanko oikeushenkilön taustan tarkistamisella yhteisösakko-otteiden pyytämistä sekä mistä henkilöpiiristä oikeushenkilön ollessa hakijana tulisi tarkistaa taustat ottaen huomioon henkilöpiiriin mahdollisesti vaikuttava tavallisen kansalaisen määritelmä, jonka mukaan oikeushenkilön lupaa edellyttävät toimet eivät ole yhteydessä sen tavanomaiseen elinkeino-, liike- tai ammattitoimintaan.

Johtaja



Jussi Kivinen

Rekisteripäällikkö



Sari Laitakari